

اخلاق دینی یا سکولار!

نوشتاری از حجت‌الاسلام والمسلمین حمیدرضا شاکرین مدیر گروه منطق فهم دین پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

از امام کاظم علیه السلام نیز نقل شده است: «مَنْ ظَلَمَ هَذَا الرِّزْقَ مِنْ حَيْلِهِ لِيَعُوذَ بِهِ عَلَى نَفْسِهِ وَ عِيَالِهِ كَانَ كَأَلْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ؛ کسی که از راه حلال طلب روزی کند تا به مصرف خود و نان‌خوران خود برساند، مانند کسی است که در راه خدا جهاد می‌کند.»^۱ بر این اساس در نظام ارزشی دینی تقسیم افعال به طبیعی و اخلاقی،^۲ تقسیمی اصیل نیست و هیچ فعل مثبتی از قافله اخلاقی و معنوی بودن عقب نمانده و با افزودن حسن فاعلی ارزش خدایی و آسمانی شدن دارد. این کجا و مبانی ارزش شناختی سکولار کجا که فعل اصالتاً خدایی را هم زمینی کرده و از ارزش و بهای آن به‌شدت می‌کاهد.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

• پی‌نوشت‌ها

- بنگريد: ابن‌مظنور، لسان‌العرب، ج ۱۰، ص ۸۷ – ۸۶، ذیل ماده «خلق»؛
- بنگريد: تراقي، جامع‌السعادات، ج ۱، ص ۳۷–۴۱؛
- آل‌عمران، ۱۶۴؛
- حسن‌بن فضل طبرسی، مکارم‌الأخلاق، ص ۸، ق ۸، شریف رضی، چاپ چهارم، ۱۴۱۲ / ۱۳۷۰ ش؛
- در این زمینه تفاوت‌های دیگری نیز قبل طرح است. جهت آگاهی بیشتر بنگريد: محمد سريخنی، اخلاق سکولار، مفاهيم، مبانی، ادله نقدها، ص ۶۵–۵۰، قم مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چاپ اول، ۱۳۸۸؛
- قلم، ۴؛
- توبه، ۱۲۸؛
- بنگريد: صبحی محمضانی، القانون والعلاقات الدولية فی الاسلام، ص ۱۷۷، بیروت: دارالعلم، ۱۳۹۲؛
- کلینی، کافی، ج ۵، ص ۸۸، دارالکتب الإسلامیه، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷؛
- همان، ص ۹۳، دارالکتب الإسلامیه، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷؛

معرفی کتاب

• لمعات الهیه

کتاب «لمعات الهیه» اثر ملاعبدالله زنوزی از دانشمندان تراز اول قرن ۱۳ قمری، با همت مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران در ۲۹۴ صفحه چاپ شده است.

این کتاب یک دوره مباحث عقلی به‌شیوه حکمت متعالیه و به‌فارسی است که به امر فتحعلی‌شاه قاجار تألیف شد. این کتاب یکی از بهترین آثار در باب اصول معرفت حق، صفات خدا و کیفیت تحقق کثرت در عالم است. مؤلف مطالب فلسفی را به‌صورت روان و سلیس درآورده و دراختیار طالبان قرار داده است.

بی‌شک انگیزه اصلی زنوزی از تألیف کتاب به قلم آوردن اندوخته‌های حکمی خودش بوده که به‌بهانه امتثال از امر فتحعلی‌شاه به منصف ظهور رسیده است. مؤلف پس از مدح و تمجید از شاه می‌نویسد: شاه خودش عالم و دانا است؛ ولی چون فرمان صادر کرد و امتثال حکم جهان‌مطاع، واجب و لازم بود، سماعاً و طاعاً قبول کردم و مقاصد را به اتم بیان، تقریر و براهینی را کمابینگی تحریر نمودم. زواید را انداختم تا مالالی برای طلاب حاصل نیاید.

جناب زنوزی در مقدمه کتابش تمجید مفصلی از شاه نموده که مورد پسند برخی از علما واقع نشده و انتقادهایی را بعضاً در پی داشته است. این عمل از سوی عالمی چون زنوزی که مانند ملاصدرا و دیگران در تنگنای زمانه‌اش گرفتار شده بود، باید براین واقعیت حمل کرد که اگر چنین سخنانی از ایشان صادر نمی‌شد، می‌بایست به‌طور کلی از میدان فعالیت‌های علمی اجتماعی محروم و حذف می‌شدند و لذا می‌توان گفت که در لابلای این مدح‌ها، لمعاتی از حکمت و تدبیر نهفته است.

ساختار و محتوا

لمعات الهیه در یک مقدمه و بیست فصل و یک خاتمه تنظیم یافته است. مطالب برخی از فصول این کتاب، عبارت از فصل اول در اثبات واجب‌الوجود بالذات، فصل دوم در عینیت وجود، فصل پنجم در اثبات احدیت صرفه، فصل دوازدهم در اثبات علم واجب‌الوجود، فصل سیزدهم در قدرت واجب با وجود و فصل بیستم در اثبات عدل است.

اصل نسخه خطی کتاب لمعات الهیه در حال حاضر، در کتابخانه مجلس شورای اسلامی نگهداری می‌شود که آن را همسر محترم مؤلف وقف نمود و مهر فرزندانش آقاعلی و آقاحسن زنوزی در کنار وقف‌نامه دیده می‌شود. چاپ و نشر این کتاب، در سال‌های اخیر با مقدمه

نبوده و انسان خود تعیین‌کننده و عامل ارزش‌گذاری اخلاقی باشد. (۲) در جریان ارزش‌گذاری و عمل اخلاقی، اهداف و غایات فرایشری و فرا این جهانی مانند جلب رضای خدا، سعادت فرجامین و... لحاظ نشود.^۵

اکنون به‌اختصار می‌توان گفت که اخلاق دینی امتیازات و اخلاق سکولار نارسایی‌هایی دارد که جای‌گزینی دومی به‌جای اولی را کاملاً ناروا و مخل به اخلاق و ناکارآمد می‌سازد. شماری از این امور عبارت است از:

- اخلاق سکولار فاقد زیرساخت‌های نظری و پشتوانه‌های معرفتی لازم بوده و در مقابل، اخلاق دینی از بنیادهای معرفتی قویم و استواری برخوردار است.
- فقدان بنیان‌های نظری موجب کاهش قدرت تحریکی و انگیزشی ارزش‌های عالیه اخلاقی در نگرش سکولار و سستی و آسیب‌پذیری شدید آن شده است. در مقابل، اخلاق دینی دارای پشتوانه‌های نیرومند انگیزشی و تحریکی و دارای صلابت و استواری بسیار بالایی است.
- ضعف نمونه‌ها، چهره‌های برجسته و الگوهای اقتدایپذیر در اخلاق سکولار در نسبت با الگوهای دینی مانند پیامبران و پیشوایان دینی که برجسته‌ترین آموزگاران عملی و تجسم عینی اخلاق بوده‌اند، از جمله نقاط ضعف اخلاق سکولار است. برای مثال شیوه رفتاری پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله به‌لحاظ اخلاقی چنان است که قرآن می‌فرماید: ﴿وَ اِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾؛^۶ به‌راستی تو دارای اخلاقی عظیم و تحسین‌برانگیز هستی! در رابطه با دلسوزی و مهربانی انتھانایپذیر حضرتش می‌فرماید: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾^۷ به‌یقین برای شما پیامبری از خودتان آمد که در رنج افتادن شما برای او

و تصحیح آیت‌الله سیدجلال‌الدین آشتیانی به چاپ رسیده است.

• اتحاد امامت و امارت

کتاب «اتحاد امامت و امارت؛ نظریه‌سازماندهی مدینه فاضله شیعی»، اثر حجت‌الاسلام سید صمصام‌الدین قوامی و با همت انتشارات عاشورا در ۲۸۲ صفحه چاپ

و روانه بازار شده است.

معرفی کتاب

کتاب «اتحاد امامت و امارت» در قالب تقریر گردآوری و در دو بخش تنظیم شده است.

بخش اول به ابعاد نظری اتحاد امامت و امارت اختصاص یافته است و در آن، برخی مبادی، مبانی و زمینه‌های عرفانی، کلامی، فقهی و روش‌شناختی نظریه، نسبت آن با نظریه امتداد ولایت از نبی صلی الله علیه و آله و از معصوم علیه السلام به فقیه (ولایت فقیه) و نیز پیوندهای آن با فلسفه تاریخ نهضت اسلامی تبیین شده است. همچنین مفاهیم «امامت»، «امارت» و «اتحاد» امامت و امارت از ابعاد معنی‌شناختی، اصطلاحی و گفتمانی، کاربردی و نیز اجمالاً دگردیسی تاریخی آنها مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین در این بخش به جایگاه نهاد «مسجد» به‌عنوان کالبد و ظرف استقرار تشکیلات دولت اسلامی و نیز تشکیل مدنیت مقدس اسلامی پرداخته شده است.

بخش دوم به تجریبات اجرای نظریه در مقام یک الگوی تشکیلاتی و شبکه‌سازی در دهه ۱۳۹۰ در منطقه پردیسان قم و در برخی نقاط دیگر از کشور نظیر استان‌های خراسان جنوبی، تهران و چهارمحال و بختیاری پرداخته شده است. سابقه نزدیک به ده‌ساله اجرای این نظریه، حاوی تجارب، توفیقات، دستاوردها، موانع، شکست‌ها، ضعف‌ها، ترمیم‌ها، اصلاحات و تحولاتی است که چکیده و گزیده‌ای از آن، در این بخش به‌شکل فشرده از نگاه خوانندگان خواهد گذشت.

علاقه‌مندان برای تهیه کتاب «اتحاد امامت و امارت؛ نظریه سازماندهی مدینه فاضله شیعی» با قیمت ۷۹ هزار تومان می‌توانند به‌نشانی: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه زیر هم‌کف، واحد ۳۲ مراجعه و یا با تلفن ۰۲۶-۳۷۵۱۰۲۶ تماس بگیرند.

• تحلیل جریان مدعی یمانی

کتاب «تحلیل جریان مدعی یمانی (با رویکرد کلامی و فقهی)» به‌قلم علی کارشناس و به‌همت مؤسسه انتشارات رزم هداایت وابسته به پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام در ۳۵۶ صفحه چاپ و روانه بازار شد.

جریان مدعی یمانی با هدف سو استفاده از باور

دشوار است. به‌جَدّ خواستار هدایت شماست و نسبت به مؤمنان دلسوز و مهربان می‌باشد. حضرتش در تمام عمر شریف خود، هرگز به کسی دشنام نگفت، سخن بیپوده بر زبان نیاورد، آه دردمندان را می‌شنید، به فریاد اعتراض‌گران گوش فرا می‌داد و هر اعتراضی را به نیکی پاسخ می‌فرمود، سخن کسی را قطع نمی‌کرد، فکر آزاد را سرکوب نمی‌کرد؛ اما خطای در اندیشه و کردار را با منطق استوار و بیانی شیرین و دل‌نشین روشن می‌ساخت. بر روی زخم‌های دل‌شکستگان مرهم می‌نهاد. رقیق‌القلب بود و از رنج دیگران آزرده‌خاطر می‌گشت و با دشمنان خویش نیز، با سعه‌صدر و عطفوت برخورد می‌نمود.^۸

۱. اخلاق سکولار اخلاقی حداثی است و عمده‌ترین هدف آن، بازداری از ظلم و تعدی به حقوق دیگران است و در همین حوزه هم چندان قوی و جامع نبوده و نارسایی‌های بسیاری دارد. در مقابل، آموزه‌های اخلاقی دینی، از جامعیت و گستره وسیعی برخوردار بوده و شامل همه روابط چهارگانه آدمی، یعنی رابطه با خدا، خود، هم‌نوعان و دیگر جهانیان می‌شود.

۵. از ویژگی‌های مهم ارزش‌های دینی این است که می‌تواند همه فعالیت‌های ریز و درشت آدمی، حتی امور مادی و شخصی را تحت پوشش درآورد. در نگاه دینی همه فعالیت‌های مثبت و مفید انسان؛ مانند کار و تلاش اقتصادی و رفع نیازهای دنیایی خود، خانواده و دیگران، می‌تواند رنگ و وجهه خدایی پیدا کرده و به عالی‌ترین مراتب اخلاقی و معنوی ارتقا یابد. چه زیبا در روایت از امام صادق علیه السلام آمده است: «الْكَاذُ عَلَىٰ عِيَالِهِ كَأَلْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ کسی که برای تأمین زندگی خانواده خود زحمت می‌کشد، مانند مجاهد در راه خداست!»^۹

مهدویت و نشانه‌های ظهور حضرت مهدی علیه السلام در کشور عراق و در شهر بصره تکون یافته است. این جریان می‌کوشد تا با بهره‌گیری از ترندها و شیوه‌هایی چون حدیث‌گرایی افراطی، تقطیع و تحریف روایات، بهره‌گیری از عوامل متافیزیکی چون خواب، استخاره، علوم غریبه و مانند آن، به فریب برخی خواص (مانند افراد مدتدین) و نیز برخی عوام بپردازد و از سوی دیگر کوشیده است تا تفسیر به رأی و تطبیق برخی روایات بر سرکرده این جریان، برخی افراد در کشورهای مختلف را فریب دهد و با خود همراه سازد.

این کتاب تلاشی است در راستای شناخت هرچه بیشتر جریان مدعی یمانی با رویکرد فقهی و کلامی. کتاب حاضر شامل فصل‌های زیر است:

فصل اول: کلیات تحقیق؛

فصل دوم: چهارچوب و مبانی نظری تحقیق؛

فصل سوم: ترفندشناسی جریان مدعی یمانی؛

فصل چهارم: نقد دیدگاه‌های کلامی و فقهی جریان مدعی یمانی؛

فصل پنجم: دلایل تقابل سیاسی جریان مدعی یمانی با نظام اسلامی و راهبردهای مواجهه با آن.

خواندن این کتاب را به کسانی که می‌خواهند درباره این فرقه نوظهور و دروغین تحقیق کنند، توصیه می‌کنیم. علاقه‌مندان نیز می‌توانند جهت تهیه این کتاب، به آدرس: قم، خیابان دور شهر، نبش کوچه ۳، پلاک ۸۱ مراجعه و یا با شماره تلفن‌های: ۰۳۷۷۳۰۷۳۵-۰۹۱۰۲۰۴۲۷ تماس بگیرند.

• پنج‌گام طلایی

کتاب «پنج‌گام طلایی» با موضوع فرایند تحقق اهداف اسلامی به‌وسیله نظام جمهوری اسلامی ایران در منظومه فکری حضرت آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای با قلم ریحانه محمدقلی چاپ و روانه بازار شد.

معرفی کتاب

این کتاب مصور و صوتی به‌نویسندگی و گویندگی ریحانه محمدقلی و تحت نظر علی خاک‌زنگین پس از حدود یک سال فعالیت، در قطع وزیری، همراه با نقاشی‌های بومی توسط نویسنده و دارای ۲ فصل کاربردی تدوین شده است.

جمهوری اسلامی ایران»

فصل دوم: «در کدام مرحله‌ایم و چرا؟»

جهت سفارش کتاب، می‌توانید از طریق آیدی @rehaneh.mohamadgholi در ۳۵۶ صفحه چاپ و روانه بازار شد.

به‌شماره ۰۹۱۹۹۶۵۳۴۷ ارسال نمایید.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه اعلام کرد

پایان دی‌ماه، مهلت ارسال آثار به هشتمین جشنواره «هنر آسمانی»

هدیه دریافت می‌نمایند.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین ملائوری معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه در نشست خبری با موضوع «هشتمین جشنواره هنر آسمانی» که در خبرگزاری حوزه برگزار شد، به تشریح سابقه جشنواره‌های هنری در حوزه پرداخت و گفت: از اواخر دهه شصت جشنواره‌های هنری حوزه با عنوان شب شعر حوزه یا مسابقات هنری دانش‌آموختگان حوزه برگزار می‌شد؛ از سال ۱۳۸۴ به‌صورت رسمی جشنواره‌ای با عنوان هنر آسمانی در حوزه راه‌اندازی شد که تاکنون آثار و پرکات خوبی را برای طلاب، حوزه و تبلیغ دین به دنبال داشته است.

وی با اشاره به آماری از جشنواره هنر آسمانی در سال‌های گذشته، این جشنواره را مورد توجه مدیریت حوزه دانست و گفت: با توجه به عنایت ویژه مقام معظم رهبری به امر هنر و تأکیدات مدیر محترم حوزه‌های علمیه، هدیریتی با عنوان هنر و تبلیغ نوین در معاونت تبلیغ و امور فرهنگی حوزه شکل گرفته است.

مسئول مجتمع آموزشی پژوهشی تبلیغ تصریح کرد: پیگیری کارهای هنری طلاب و انجام آموزش‌های کوتاه‌مدت در مرکز آموزش‌های کاربردی و مهارتی حوزه و همچنین برگزاری دوره‌های بلندمدت در مرکز هنر و رسانه حوزه، از مهم‌ترین اقدامات حوزه در راستای پرداختن به مسئله هنر است.

وی با اشاره به آغاز جشنواره هنر آسمانی از ۱۵ آبان ۱۴۰۰، افزود: اختتامیه این جشنواره ۱۵ بهمن سال جاری برگزار شده و از آثار برگزیده تحلیل به‌عمل می‌آید.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه بیان داشت: در بخش عمومی موضوعاتی همچون عفاف و حجاب، سبک زندگی اسلامی، اقتصاد مقاومتی، امیدآفرینی، مدیریت جهادی، امر به معروف و نهی از منکر و بحث اعتیاد، مورد نظر هشتمین جشنواره هنر آسمانی است. در بخش ویژه نیز دو موضوع این جشنواره شامل «مسجد» و «جمعیت» می‌باشد.

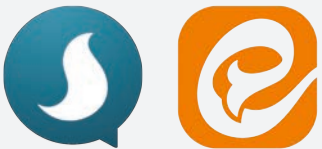
حجت‌الاسلام والمسلمین ملائوری، به تشریح رشته‌های هنری پرداخت و اظهار کرد: یکی از رشته‌های هنری در این جشنواره، «هنرهای نمایشی» است که در این بخش، تهیه‌کنندگی، کارگردانی، بازیگری، فیلمنامه، نمایشنامه و بازی‌نامه را خواهیم داشت؛ «هنرهای تجسمی» دیگر رشته‌ای می‌باشد که طلاب و فضلا می‌توانند آثار خود را ذیل آن ارسال نمایند؛ طراحی، نقاشی، گرافیک، خوشنویسی، نگارگری و کاریکاتور رشته‌های مربوط به این بخش از جشنواره هنر آسمانی است.

مسئول مجتمع آموزشی پژوهشی تبلیغ تصریح کرد: یکی از شرایط آثار ارسالی، عدم ارسال آن به ادوار گذشته است؛ مرتبط بودن با موضوعات جشنواره، جدید بودن، جایزه نگرفتن از دیگر جشنواره‌های کشور و نقش مؤثر داشتن تولیدکننده اثر در خلق آن، از دیگر شرایط آثار ارسالی می‌باشد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه با بیان اینکه هر هنرمند می‌تواند در هرکدام از دو رشته، ۳ اثر و در مجموع ۶ اثر را ارسال نماید، خاطرنشان کرد: علاقه‌مندان می‌توانند جهت اطلاع کامل از شرایط شرکت در جشنواره، به پایگاه اینترنتی جشنواره به آدرس www.honareasemani.ir مراجعه نمایند.

وی گفت: در سال‌های گذشته جوایزی به هنرمندان برتر اهدا شد؛ اسمانل نیز نفرات برتر در بخش ویژه، علاوه بر تندیس جشنواره و لوح تقدیر، مبلغ ۱۰ میلیون تومان وجه نقد، در بخش عمومی تندیس جشنواره، لوح تقدیر و مبلغ ۵ میلیون تومان و افراد شایسته تقدیر، لوح تقدیر و مبلغ ۳ میلیون تومان به‌عنوان هدیه دریافت می‌نمایند.

حجت‌الاسلام والمسلمین ملائوری با بیان اینکه، مهلت ارسال آثار تا پایان دی ۱۴۰۰ می‌باشد، به روش‌های ارسال آثار اشاره کرد و افزود: شرکت‌کنندگان می‌توانند، آثار خود را در پایگاه اینترنتی جشنواره بارگذاری کنند یا به‌صورت پستی به دفتر دبیرخانه ارسال کنند و یا به‌صورت حضوری به آدرس قم، بلوار شهید صدوقی، خیابان فجر، خیابان دانش، مجتمع آموزشی پژوهشی تبلیغ، فاز هفتم، طبقه دوم، ضلع اول، دبیرخانه جشنواره هنر آسمانی آثار خود را ارائه دهند.

کانال هفته‌نامه افق حوزه

در پیام‌رسان‌های سروش و ایتا

@ofogh_howzah